

जीवतत्त्वात्मने नमः । भं नमः पराय प्राणतत्त्वात्मने नमः । एतदुभयं सर्वगतम् । तथा च गौतमीये “जीवं प्राणं इयञ्चोक्ता सर्वोक्तेषु प्रविन्यसेत् । ततो हृदयमध्ये च तत्त्वतयञ्च विन्यसेत्” । वं नमः पराय मतितत्त्वात्मने नमः । फं नमः परायाहङ्कारतत्त्वात्मने नमः । पं नमः पराय मनस्तत्त्वात्मने नमः । इति त्वयं हृदि । नं नमः पराय शब्दतत्त्वात्मने नमः । मस्तके । धं नमः पराय स्पर्शतत्त्वात्मने नमः । सुखे । दं नमः पराय रूपतत्त्वात्मने नमः । हृदि । धं नमः पराय रसतत्त्वात्मने नमः । गुह्ये, तं नमः पराय गन्धतत्त्वात्मने नमः । पादयोः । णं नमः पराय श्रोत्रतत्त्वात्मने नमः । कर्णयोः । टं नमः पराय त्वक्तत्त्वात्मने नमः । त्वचि । डं नमः पराय नेत्रतत्त्वात्मने नमः । नेत्रयोः । ठं नमः पराय जिह्वातत्त्वात्मने नमः । जिह्वायाम् । टं नमः पराय घ्राणतत्त्वात्मने नमः । घ्राणयोः । जं नमः पराय वाक्तत्त्वात्मने नमः । वाचि । अं नमः पराय पाणितत्त्वात्मने नमः । पाणयोः । ञं नमः पराय पादतत्त्वात्मने नमः । पादयोः । कं नमः पराय पायुतत्त्वात्मने नमः । गुह्ये । चं नमः पराय उपस्थतत्त्वात्मने नमः । लिङ्गे । छं नमः पराय आकाशतत्त्वात्मने नमः । मूर्ध्नि । चं नमः पराय वायुतत्त्वात्मने नमः । सुखे । गं नमः पराय तेजस्तत्त्वात्मने नमः । हृदि । खं नमः पराय जलतत्त्वात्मने नमः । लिङ्गे । कं नमः पराय पृथिवीतत्त्वात्मने नमः । पादयोः । तथा न्यासोऽभिहितः क्रमदीपिकायाम् । “इत्यच्युतीकृततनुर्विदधीत तत्त्वस्यां सपूर्वकपराचरनन्तुपेतम् । भूयः पराय च तदाह्वयमात्मने च न्यस्तमनुद्धरतु तत्त्वमनू क्रमेण । सकलवपुषि जीवं प्राणमायोज्य मध्ये न्यस्तु मतिमहङ्कारतत्त्वं मनश्च । कसुखहृदयगुहाङ्घ्रिष्वयो शब्दपूर्वगुणगणमथ कर्णादिस्थितम् श्रोत्रपूर्वम् । वागादीन्द्रियवर्गमात्मनि ममेदाकाशपूर्वं गणं मूर्ध्निस्थे हृदये शिवे (लिङ्गे) चरणयोः हृत्पुण्डरीके हृदि । शं नमः पराय हृत्पुण्डरीकतत्त्वात्मने नमः । हृदि । हं नमः पराय हादशकलाव्याप्तसूर्यमण्डलतत्त्वात्मने नमः । हृदि । सं नमः पराय षोडशकलाव्याप्तसोममण्डलतत्त्वात्मने नमः । हृदि । रं नमः पराय दशकलाव्याप्तवाङ्मण्डलतत्त्वात्मने नमः । हृदि । धं नमः पराय परमेष्ठितत्त्वात्मने वासुदेवाय नमो मस्तके । यं नमः पराय पुरुषतत्त्वात्मने सङ्कर्षणाय नमो सुखे । लं नमः पराय विश्वतत्त्वात्मने प्रदु-

न्नाय नमो हृदि । वं नमः पराय निवृत्तितत्त्वात्मनेऽग्नि-
रुद्राय नमो लिङ्गे । लं नमः पराय सर्वतत्त्वात्मने
नारायणाय नमः । पादयोः । णं नमः पराय कोप-
तत्त्वात्मने ऋसिंहाय नमः सर्वगाम्ने । हृत्पुण्डरीक-
तत्त्वादीनां न्यास प्रमाणमाह तथा विस्वानि हिमवदृक-
युगयुगदशकलाव्याप्तानीति । गौतमीये “शं वीजं
हृत्पुण्डरीके च तत्त्वं हृदि प्रविन्यसेत् । हं वीजं सूर्य-
मण्डलतत्त्वं हृदि प्रविन्यसेत् । सं वीजं चन्द्रमण्डलतत्त्वं
तत्त्वं प्रविन्यसेत् । रं वीजं वाङ्मण्डलतत्त्वं तत्त्वं प्रवि-
न्यसेत् । धं वीजं परमेष्ठितत्त्वं वासुदेवञ्च मूर्ध्नि ।
यं वीजमथ पुंस्तत्त्वं सङ्कर्षणमथोसुखे । लं वीजं विश्वतत्त्वं
प्रदुम्नञ्च हृदि न्यसेत् । वं वीजं निवृत्तितत्त्वं अग्नि-
रुद्रसुपन्यसेत् । लं वीजं सर्वतत्त्वं पादे नारायणं न्यसेत् ।
णं वीजं कोपतत्त्वं ऋसिंहं सर्वगाम्ने । एवं तत्त्वानि
विन्यस्य प्राणायामं समाचरेत्” इत्येऽपि तत्त्वन्यासाः
श्रीविद्याताराकालीनामपि पूजाङ्गं तन्त्रसारोक्ता दृष्ट्या
तत्त्वरश्मि पुं तन्त्रोक्ते (स्त्री) वधूबीजे “नादविन्दुसमा-
क्रान्ततत्त्वरश्मिसमन्वितः” इत्यस्य व्याख्यायां “तत्त्वरश्मि-
वधूबीजमिति” तन्त्रसां ।

तत्त्वविद् त्रिं तत्त्वं चेति विदुःकिप् । पदार्थानां याथार्थ्यं
ज्ञातरि “तत्त्ववित्तु महाबाहो ! गुणकर्मविभागशः”
गोता । २ परमेश्वरे पुं “तत्त्वं तत्त्वविदेकात्मा जन्म-
मृत्युजरातिगः” विष्णुसं । “तत्त्वं स्वरूपं यथाव-
हेतीति तत्त्वविदु” भा० । [हृत्पुण्डरां शब्दार्थच० ।

तत्पत्नी स्त्री तन-किप् तत् पत्नमस्याः ङीप् ।

तत्पद न० तदिति पदम् । तच्छब्दे “तत्त्वमसि श्वेतकेतो
इत्यादिवाक्यस्य तत्त्वस्य स आत्मेतित्यादि” श्रुति-
स्थञ्च तत्पदं पाद्यम् ।

तत्पदलक्ष्यार्थः पुं तत्पदस्य लक्ष्योऽर्थः अज्ञानादि-
समष्ट्युपाधुपहिताधारभूतेऽनुपहितचेतन्ये चिदेकरस
रूपिणि । [पदामिधेये ।

तत्पदवाच्यः त्रिं इत० । तत्त्वमस्यादिवाक्यस्य तत्पदार्थं तत्
तत्पदवाच्यार्थं पुं इत० । तत्त्वमस्यादि वाक्यस्य तत्पदस्य
वाच्यार्थं अज्ञानादिसमष्टिः एतदनुपहितसर्वज्ञत्वादिवा-
शिष्टचेतन्यम् एतदनुपहितचेतन्यञ्चैतत् त्वयं तन्प्रायः-
पिण्डयदेकत्वेनावभासमानं तत्पदवाच्यार्थं भवतीति
व्युत्पादितेऽर्थे ।

तत्पदार्थः पुं तत्त्वमस्यादिवाक्यस्य तत्पदस्यार्थः । जगत्